

Mövzu 2. Azərbaycanda dövlət idarəetməsinin yaranma tarixi

1.Azərbaycanda dövlət idarəçiliyinin yaranması

2.Heydər Əliyevin elmi əsaslara söykənən dövlətçilik konsepsiyası

3.Heydər Əliyevin dövlət idarəçilik irsi və onun hazırda uğurla davam etdirilməsi

1.Azərbaycanda dövlət idarəçiliyinin yaranması

Azərbaycanın dövlətçilik tarixi çox qədimdir, idarəçilik mədəniyyətimiz qədim və həm də zəngindir. Ona görə də bu dövləti qurarkən, müstəqilliyimizi yenidən bərpa edərkən biz dövlətçilik ənənələrimizə söykənmişik və bu sahədəki zəngin təcrübədən bəhrələnmiş, istifadə etmişik.

Zaman keçdikcə bizim dövlətçilik təcrübəmiz də artmış, idarəçilik mədəniyyətimiz də getdikcə zənginləşmişdir. Təsadüfi deyildir ki, Azərbaycan torpağında bir vaxtlar Manna, Atropatena və Albaniya kimi güclü dövlətlər yaranmışdır. O zaman həmin dövlətlər idarəçilik sahəsində də müəyyən təcrübə qazanmışdılar. Belə ki, qədim Azərbaycan torpağında Urmiya gölü hövzəsində dövlət quruluşu ənənəsinin kökləri təqədimlərə təsadüf edir. Maraqlıdır ki, eramızdan əvvəl III-II minilliklərdə bu bölgədə mövcud olmuş kufi, lullubi, hurri tayfalarının və eləcə də digər tayfaların və tayfa ittifaqlarının varisi kimi eradan əvvəl birinci minilliyin əvvəllərində sabit dövlət qurumu olmuş və həm də Yaxın Şərqlə iri dövlətlərindən biri olan Manna o zaman beynəlxalq münasibətlərdə mühüm rol oynamışdır.

Manna dövləti hökmdar tərəfindən idarə olunurdu. Mərkəzləşmiş dövlət plan Mannada canişinlik idarə üsulu yaradılmışdı. Belə ki, Manna çarlığı «jnahallara» bölünmüşdü, bu mahalları nüfuzlu adamlar olan «canişinlər» idarə edirdilər. Mannada idarəetmə işinə «məskən hakimləri»nin cəlb edilməsi idarəçiliyin səciyyəvi cəhətlərindən biri idi. Tayfaların, yaxud qəbilə ərazi icmasının başçıları olan «məskən hakimləri» Mannanın inzibati həyatında nüfuzlu şəxs kimi Ağsaqqallar Şurasının üzvü idilər. Ağsaqqallar Şurası Manna dövlətinin idarəetmə sistemində daxil idi. Ağsaqqallar Şurası, əyanlar, dövlət məmurları hökmdarın göstərişlərini icra edən və dövlət işləri ilə məşğul olan idarələrə mənsub idilər.

Atropatena və Albaniya kimi dövlətlərin də idarəçilik təcrübələri öz dövrü üçün mütərəqqi olmuşdur. Bu təcrübədən bütün Yaxın Şərq xalqları bəhrələnmişlər. Səlcuq imperatorluğu dağıldıqdan sonra Azərbaycanda Şirvanşahlar, Eldənizlər dövlətləri güclənməyə başlamışdı. Onların vaxtında da dövlətçilik və idarəçilik sahəsində yeni metodlar tətbiq edilmişdir. Şəmsəddin Eldəniz, Məhəmməd Cahan Pəhləvan və Qızıl Arslanın vaxtında Azərbaycan dövlətçiliyi xeyli irəlilədi. Uzun Həsənin nəvəsi Şah İsmayılın dövründə Azərbaycan torpaqları birləşdirildikdən sonra dövlətçilik sahəsində böyük islahatlar keçirildi. Bunların hamısı bizim dövlətçilik tariximizi, idarəçilik təcrübəmizi xeyli zənginləşdirmişdir.

Lakin XVIII əsrin ikinci yarısından etibarən Azərbaycan xırda xanlıqlara

parçalandıqdan sonra Rusiya ilə İran arasında həm Cənub, həm də Şimal torpaqlarımız uğ- runda gedən mübarizə və müharibələr nəticəsində xalqımız, millətimiz iki yerə parçalanmış oldu

Bu dövr çox uzun sürdü. Lakin buna baxmayaraq, bizim azadlığa, istiqlaliyyətə olan marağımız, istəyimiz bizə imkan verdi ki, xalqımız əsarət və istibdada qarşı mübarizəsini davam etdirdi. Həmin mübarizənin nəticəsində də artıq 1918-ci ilin mayında Şimali Azərbaycanda Xalq Cümhuriyyəti yarandı. Bir qədər sonra, 1920-ci ildə isə Cənubda Məhəmməd Xiyabaninin rəhbərliyi altında Azadistan dövləti yarandı. Bunlar bizim xalqımızın azadlığa, istiqlaliyyətə olan böyük inamından, böyük ehtiyacından doğurdu. Azərbaycan xalqının sərbəst yaşaması, öz taleyini özü həll etməsi arzusundan irəli gəlirdi. Bu dövlətlərin ömrü uzun olmadı. Onlar tezliklə süqut etdi. Lakin Azərbaycanın bir qrup vətənpərvər ziyalılarının, demokratik fikirli qabaqcıl adamlarının səyi ilə yaradılan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti azərbaycanlıların müstəqil yaşamaq arzusunu, istəyini, onun müstəqillik ruhunu bütün dünyaya nümayiş etdirdi. Şərqdə ilk demokratik respublika məhz Azərbaycanda yaranmışdır.

Xalq Cümhuriyyətinin vaxtında Azərbaycanda çox sivil, Avropa nü- munəli dövlət idarəçiliyi yarandı. Belə ki, Azərbaycanı Milli Məclis (parlament) tərəfindən təşkil olunan və onun qarşısında məsul olan hökumət kabinəsi idarə edirdi. Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin dövlət quruculuğundakı mühüm addımlarından biri dövlət rəmzlərinin, dövlət himninin qəbul edilməsi, Milli ordunun yaradılması və türk dilinin dövlət dili elan edilməsi oldu.

Xalq Cümhuriyyətinin çox yaşamamasına baxmayaraq, bir çevik dövlət mexanizmi də yaradıldı. İdarəçilik ənənəmiz xeyli zənginləşdi. Bu dövləti yaradanlar bizə parlamentarizm irsi qoyub getdilər. Torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda mübarizə aparmağı irs qoyub getdilər. Nizami ordu yaratmaq sahəsində irs qoyub getdilər.

İstər iqtisadiyyatda, istər dövlət idarəçilik sistemində, istərsə də nizami ordu yaratmaq sahəsindəki islahatlarımız və ən başlıcası, milli-mənəvi dəyərlərimizə Heydər Əliyev tərəfindən olan qayğı - bunların hamısı son illərdə əldə etdiyimiz böyük nailiyyətlər oldu. Heydər Əliyev 1969-cu ildə Azərbaycana rəhbərlik etməyə başladıqdan sonra bu tərəqqi çox sürətlə getmişdir.

Azərbaycanın XX əsr tarixinin mürəkkəb və taleyüklü hadisələrlə müşahidə edilən son qərinəsi Ümummilli lider, görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ulu öndərin dövlət idarəçiliyinin nəzəriyyə və təcrübəsinə, dövlət quruculuğuna, idarəçilik sənətinə gətirdiyi yeniliklər bütün dövrlər üçün əhəmiyyətlidir. Çünki Heydər Əliyevin müstəqillik dövründəki fəaliyyəti ilə əvvəlki rəhbərlik dövründəki fəaliyyəti arasında üzvü əlaqə vardır. Belə ki, əgər biz Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi birinci dövrdə Azərbaycanın siyasi tarixində yeni bir mərhələ olmuş bu dövrdə xalqımızın həyatı və taleyi ilə bağlı olan çox-çox məsələlərə yeni ideoloji konseptual yanaşmaların əsası qoyulmuşdu.

Heydər Əliyev Azərbaycana rəhbərliyə başladıqdan sonra dövlət idarəçiliyi sistemində çox qabiliyyətli, milli ruhlu kadrlarımız yetişdi. Sovet dövründə nə qədər böyük nailiyyətlərimiz olsa da, xalqımızın ən böyük xoşbəxtliyi, səadəti müstəqillikdən sonrakı dövrlə bağlıdır.

Heydər Əliyevin respublikaya rəhbərliyinin birinci dövrü ilə onun hakimiyyətə qayıtdığı ikinci dövr arasındakı illər təssüf ki, tariximizin hərc- mərclik dövrü, ağır tənəzzül illəri oldu.

1993-cü ilin iyun günlərində Azərbaycana rəhbərliyi yenidən öz üzərinə götürən böyük siyasətçi Heydər Əliyevin zəngin dövlət idarəçilik təcrübəsi, böyük idarəçilik məharəti nəticəsində Azərbaycan onun üzləşdiyi fəlakətlərdən, məhv olmaq təhlükəsindən, etnik parçalanmalardan xilas edildi, sabit sosial-iqtisadi, siyasi və mədəni inkişaf yoluna qədəm qoydu və qısa bir zamanda çox böyük nailiyyətlər qazandı. Heydər Əliyev siyasətini dövrün, zamanın ruhuna uyğun yaradıcılıqla davam etdirən cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan sürətlə inkişaf edərək bütün sahələrdə yeni uğurlar qazanır.

2. Heydər Əliyevin elmi əsaslara söykənən dövlətçilik konsepsiyası

Bütün mənalı həyatını xalqına həsr etmiş Heydər Əliyevin dövlət xadimi kimi zəngin fəaliyyəti Azərbaycanın tarixində dərin iz buraxaraq əsl dövlət idarəçiliyi məktəbinə çevrilmişdir.

Ümummilli lider Heydər Əliyev bizim üçün elmi prinsiplərə və zəngin intellektual potensiala əsaslanan mükəmməl bir dövlətçilik konsepsiyası yaratmış, dövlət idarəçiliyi sahəsində dərin elmi-nəzəri və praktiki irs qoymuşdur. Bu konsepsiya mükəmməl elmi nəzəriyyəyə, sınaqdan çıxmış təcrübəyə, reallığa və məsuliyyətə əsaslanır və iki tarixi dövrü əhatə edir:

- SSRİ tərkibində Azərbaycana rəhbərlik etdiyi 1969-1982-ci illər;
- müstəqil Azərbaycan Respublikasına rəhbərlik etdiyi 1993-2003-cü illər.

Heydər Əliyevin müstəqil Azərbaycan Respublikasının yaradılmasındakı xidmətləri onun sovet dövründəki seçdiyi xətlə çox əlaqəlidir. 1969-cu il iyulun 14-də Heydər Əliyevin Azərbaycan partiya təşkilatına rəhbər seçilməsi onun liderlik keyfiyyətlərinin, təşkilatçılıq istedadının və intellektual qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi idi. Azərbaycanın siyasi tarixində yeni bir mərhələ açmış bu hadisə ilə xalqımızın həyatı problemlərinə, prinsipial məsələlərinə yeni ideoloji, konseptual və fəlsəfi yanaşmaların əsası qoyuldu. Bu, eyni zamanda gələcəyə istiqamətlənmiş strateji məqsədlər güdən özünəməxsus rəhbərlik və idarəetmə fəlsəfəsinin başlanğıcı idi.

Heydər Əliyevin gərgin əməyi, qətiyyəti, fitri idarəçilik qabiliyyəti və yüksək vətənpərvərliyi sayəsində Azərbaycan keçmiş ittifaqın geridə qalmış əyalətindən bütün sahələrdə sürətlə inkişaf edən, yüksələn respublikaya çevrildi.

Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlişi ilə respublikada ənənəvi təsərrüfat sahələrinin səmərəliliyinin artırılması ilə yanaşı, yeni-yeni istehsal istiqamətlərinin yaradılması yolunda çoxşaxəli fəaliyyətin əsası qoyulmuş, iqtisadiyyatın sənaye bazasının genişləndirilməsi və müasirləşdirilməsi xətti yeridilməyə başlanmışdır ki, bunun da nəticəsində bir tərəfdən Azərbaycanın iqtisadi potensialı qat-qat güclənmiş, digər tərəfdən isə respublikanın əvvəlcədən formalaşmış xammal bazası yönümü dəyişdirilmişdi.

Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi 1969-1982-ci illərdə milli gəlir 2,5 dəfə artmış, eyni zamanda sənaye istehsalı 2,7 dəfə artaraq əvvəlki 30 ildə istehsal olunan məhsulun həcmindən 2 dəfə çox olmuşdur. Həmin dövrdə Azərbaycanda böyük quruculuq, yaradıcılıq və inkişaf mərhələsi, cəmiyyətin bütün sahələrində yüksəliş və tərəqqi dövrü hökm sürürdü. Bütün bunların nəticəsi idi ki, Azərbaycan İttifaq büdcəsindən dotasiya almadan fəaliyyət göstərən iki

respublikadan biri idi.

XX-ci əsrin 70-ci illərindən başlayaraq Heydər Əliyevin rəhbərlik məharəti nəticəsində Azərbaycan cəmiyyət həyatının bütün sahələrində nəinki sürətli yüksəliş mərhələsinə qədəm qoymuş, həm də Azərbaycanda milli özünüdərək prosesi xüsusilə qüvvətlənmişdir. Həmin proses çətin illərdə Heydər Əliyev tərəfindən çox böyük həssaslıq və uzaqgörənliklə idarə olunur və tənzimlənirdi. Sovet sisteminin ağır təzyiqlərinə baxmayaraq Heydər Əliyev son dərəcə yüksək məharəti, böyük bacarığı, nadir rəhbərlik istedadı ilə Azərbaycanın strateji maraqları naminə ciddi addımlar atırdı.

1982-ci ilin axırlarında Heydər Əliyev Siyasi Büroya üzv seçildi və SSRİ Nazirlər Sovetinin birinci müavini təyin edildi.

Heydər Əliyev 1993-cü ildə yenidən Azərbaycanın rəhbərliyinə gələndə bitkin dövlətçilik konsepsiyasına malik idi. Bu konsepsiyanın bəzi tezisləri onun 1992-ci ildə

Azərbaycan ziyalılarına ünvanlanmış müraciətində və Yeni Azərbaycan Partiyasının proqramında öz əksini tapmışdır. Heydər Əliyev Milli Məclisə sədr seçildəndən sonrakı ilk çıxışında deyirdi ki, Ali Sovetin sədri kimi xalqımın tarixi nailiyyəti olan Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini qorumağı, möhkəmləndirməyi, inkişaf etdirməyi özüm üçün əsas vəzifələrdən biri hesab edirəm. Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik dövrünün ikinci mərhələsi nə qədər təlatümlü, ziddiyyətli, ictimai-siyasi gərginliklərlə səciyyələnən illərə təsadüf etsə də, ona xas olan siyasi müdriklik, illərlə toplanmış böyük dövlətçilik təcrübəsi, iradə yenilməzliyi və ən başlıcası doğma vətəninin düçar olduğu bəlalardan xilas etmək istəyi ölkəmizi sürətlə fəlakətə sürükləyən təhlükəli proseslərin qarşısını almağa, xalqın müstəqilliyə, azadlığa, firavan gələcəyə inamını qaytarmağa qadir olan amil kimi özünü təsdiqlədi. Bu illərinən mühüm nəticəsi, hərşeydən əvvəl müstəqilliyimizin dönməz, əbədi xarakter alması, erməni təcavüzünün qarşısının alınması və ölkəmizin ərazi bütövlüyünü təmin etmək uğrunda apardığımız mübarizənin real bəhrələr astanasına gəlib çatmasına nail olması idi.

Heydər Əliyevin bu dövrdəki fəaliyyətinin mühüm bir hissəsini onun dövlətçilik fəlsəfəsi, milli-mənəvi və ideya-siyasi dünyagörüşü təşkil edir. Heydər Əliyevin ideya və fikirləri, həyata keçirdiyi siyasət Azərbaycan şəraitində inzibati-amirlik sistemindən yeni cəmiyyətə keçidin elmi-nəzəri əsaslarını yaratmışdır. İmpetiva və sosialist sistemindən azad olaraq müstəqillik yolu tutmuş, lakin region və dünya güclərinin üst-üstə düşməyən, kəşişən maraqları ilə üz-üzə qalmış, qloballaşan dünyada öz yerini axtaran, maraqları qorumağa çalışan gənc Azərbaycan Respublikası üçün Heydər Əliyevin dövlətçilik təlimi əsl fəaliyyət strategiyası oldu. Uzun illər öz dövlətçiliyindən və milli-mənəvi köklərindən ayrı salınmış, milli və dövlətçilik maraqları tapdanmış Azərbaycan xalqının özünəqayıdış və özünü təsdiqində Heydər Əliyevin əməli fəaliyyəti və ideya-siyasi baxışlarının çox böyük rolu oldu.

Heydər Əliyevin müstəqil dövlətçilik konsepsiyasının əsasını ölkə daxilində, regionda və beynəlxalq aləmdə cərəyan edən proseslərin mahiyyətinin, məqsədlərinin və arxasında dayanan qüvvələrin öyrənilməsi, qiymətləndirilməsi və vəziyyətə uyğun fəaliyyət proqramının hazırlanması təşkil edirdi. O öyrədirdi ki, fəaliyyətə başlamazdan əvvəl dövlət və dövlətçiliklə bağlı hər şey dərinlən təhlil edilməli, proqnozlaşdırılmalı və çevik fəaliyyət proqramı hazırlanmalıdır.

Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı az bir müddət içində Azərbaycanda dövlət quruculuğu istiqamətində düşünülmüş, məqsədyönlü, ardıcıl, çevik dövlət siyasəti həyata keçirilməyə başlandı.

Heydər Əliyevin dövlət quruculuğu proqramında güclü dövlət anlayışı xüsusi yer tuturdu. Onun düşündüyü güclü dövlət mükəmməl mərkəzi və yerli idarəetmə mexanizmi, sabit ictimai-siyasi həyatı, işlək qanunları, ədalətli cəmiyyəti olan, insanları dəyərləndirilən və qabiliyyətinə görə proseslərə cəlb edilən, milli birliyə malik bir sistem tələb edirdi. Cəmiyyətin və dövlətin bütün sferalarını bürümüş dərin böhran şəraitindən çıxış yolu yalnız dövlət hakimiyyətinin radikal şəkildə gücləndirilməsindən, sosial, iqtisadi və siyasi proseslərin dövlət tənzimlənməsinin

genişləndirilməsindən ibarət idi. Bunun üçün hakimiyyətin bütün qollarının, xüsusilə də icra hakimiyyətinin qanun çərçivəsində gücləndirilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edirdi ki, bu da hər şeydən əvvəl, dövlət idarəçiliyi məqsədlərinin müəyyənləşdirilməsi, ümumi təşkili, tənzimləmə və əlaqələndirmə mexanizmlərinin, vahid nəzarət sisteminin hərtərəfli və tədricən yaxşılaşdırılması yolu ilə ölkədə idarəolunamlılığın bərpasını və dövlət idarəetməsinin səmərəliliyinin yüksəldilməsini nəzərdə tuturdu. Beləliklə, Heydər Əliyevin müstəqillik dövründəki hakimiyyətinin ilk illəri yeni dövlət idarəçiliyi sisteminin yaradılması və dövlət nizam-intizamının möhkəmləndirilməsinə, ölkədə baş alıb gedən qanunsuzluğun qarşısının alınmasına, ictimai-siyasi sabitliyin yaradılmasına, milli birliyə və vətəndaş həmrəyliyinə nail olunmasına sərf edildi.

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu kimi milli dövlətçiliyimizin ideya əsasını, milli ideologiyanın əsasını məhz Heydər Əliyev yaratmışdır.

Heydər Əliyevin Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışı ilə başlıca qayəsini müstəqillik, azərbaycançılıq, dövlətçilik, ədalətlik, demokratiya, milli tərəqqi, dünyəvilik kimi ümumbəşəri dəyərlər təşkil edən yeni bir ideologiyanın əsası qoyulmuşdur. Heydər Əliyev nəinki müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaradılması konsepsiyasını işləyib hazırladı və həyata keçirdi, eyni zamanda Azərbaycan vətəndaşlarını birləşdirən, xalqımızı beynəlxalq aləmdə vahid amal, əqidə, məqsəd və məram ətrafında səfərbər edən milli təlim - azərbaycançılıq ideologiyasını da yaratdı. Heydər Əliyev azərbaycançılıq ideyasına tamamilə yeni bir məzmun verərək onu bütöv bir xalqın - bütün dünyada yaşayan azərbaycanlıların, Azərbaycanla bağlılığı olan bütün soydaşlarımızın və həmvətənlərimizin milli birlik platformasına və milli ideologiyasına çevirdi.

Dövlət idarəetmə sisteminin yaradılması çətin və həm də uzun sürən bir prosesdir. Bunun üçün dövlətin, cəmiyyətin bütün üzvlərinin, əhalinin bütün sosial təbəqələrinin, bütün ictimai təşkilatların birgə səyi, lazımi nonüativ-hüquqi bazanın yaradılması lazımdır. Bu isə gərgin fəaliyyət tələb edir. Belə ki, müstəqillik əldə etdikdən sonrakı dövrdə Azərbaycanda mövcud olmuş hakimiyyət qurumları əvvəlki sovet strukturlarını kor-koranə təkrarlayır, icra orqanlarında isə nizamsızlıq baş alıb gedirdi. Dövlət hakimiyyətinin bölünməsi prinsipi sözdə elan edilsə də, əslində onun konstitusion-hüquqi əsası təsbit olunmamışdı. Müstəqil dövlətin yeni Konstitusiyası hazırlanmamışdı. Qanunvericilik orqanı sovet dövründə seçilmişdi. Deputatların böyük əksəriyyəti isə faktiki olaraq öz hüquq və azadlıqlarından məhrum olunmuş, məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyi təmin olunmamışdı. Odur ki, 1995-ci ildə Konstitusiya komissiyası yaradıldı və Heydər Əliyevin bilavasitə rəhbərliyi ilə müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyası dünya standartlarına uyğun şəkildə hazırlanıb 1995-ci ilin 12 noyabrında ümumxalq referendumu yolu ilə qəbul olundu. Bununla da müstəqil Azərbaycanın dövlət quruculuğunun əsasları qoyulmuş oldu. Azərbaycan demokratik, hüquqi, dünyəvi bir dövlət olaraq insan hüquqlarının prioritetini və hakimiyyət bölgüsünü özünün gələcək inkişaf yolu kimi seçdi.

Heydər Əliyevin hazırladığı xarici siyasətin əsasını ilk növbədə milli müstəqilliyin möhkəmləndirilməsi, beynəlxalq hüquq normalarına, dövlətlərin hüquqlarına, sərhədlərin bütövlüyünə və toxunulmazlığına hörmətlə yanaşılması,

bütün mübahisəli məsələlərin sülh və danışıqlar yolu ilə həll edilməsi, qarşılıqlı surətdə faydalı iqtisadi, elmi və mədəni əməkdaşlıq yaradılması, dövlətlərarası əlaqələrə mane olan hər cür məhdudiyyətlərin aradan qaldırılması prinsipləri təşkil etdiyi bütün dünya qarşısında bəyan edildi.

Müstəqillik illərində Heydər Əliyevin hazırladığı daxili siyasətin əsasını isə ölkənin hər bir vətəndaşına azad, sərbəst yaşamaq hüquqlarını təmin etmək və öz rifahını yaxşılaşdırmaq imkanları yaratmaq təşkil etdi. Bu siyasətin əsas mahiyyətində iqtisadi islahatlar, bazar iqtisadiyyatının bərqərar olması, iqtisadi inkişafın təmin edilməsi, Azərbaycanın dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyası kimi prioritet sahələr də dururdu.

Heydər Əliyevin hazırladığı dövlətçilik konsepsiyası ölkə vətəndaşlarının qanun qarşısında bərabərliyini, ölkənin maddi və mənəvi dəyərlərindən bəhrələnmək və qabiliyyətinə görə bütün sahələrdə təmsil olunmaqda onlara bərabər imkanların yaradılmasını nəzərdə tuturdu.

Heydər Əliyev deyirdi: “Azərbaycan dövlətinin strateji yolu yalnız demokratiya, sərbəst iqtisadiyyat prinsiplərinin bərqərar olması və bazar iqtisadiyyatı, sahibkarlıq yoludur”.

Heydər Əliyevin dövlətçilik konsepsiyasının mühüm bir sahəsini Azərbaycanda ədalətli vətəndaş cəmiyyətinin yaradılması, insan potensialının quruculuq işlərinə cəlb olunması, sosial ədalət prinsiplərinin bərqərar olması və insanların öz dövlətinə və dövlətçiliyinə inamının artırılmasına xidmət təşkil edirdi. Çoxpartiyalı sistem əsasında ilk parlament seçkilərinin keçirilməsi, ölkənin ilk Konstitusiyasının qəbul edilməsi, Avropanın demokratik institutları ilə Azərbaycanın əlaqələrinin gücləndirilməsi və Qərbə inteqrasiya xəttinin götürülməsi onun öz ölkəsinin gələcəyi ilə bağlı mövqeyinin aydın göstəricisi idi. Azərbaycanda əsl çoxpartiyalı sistem, azad, plüralist cəmiyyət, qeyri-hökumət strukturlarının, müstəqil mətbuatın yaradılması və inkişafı da Heydər Əliyevin bilavasitə adı və söyləri ilə bağlıdır.

Heydər Əliyevin dövlətçilik konsepsiyasında elmə, təhsilə, mədəniyyətə xüsusi yer verilirdi. Ulu öndər 1993-cü ildə xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə gəldikdən sonra Azərbaycan elminin böhranlı vəziyyətdən çıxarılması, ali təhsil müəssisələrinin fəaliyyətinin müasir dövrün tələblərinə uyğun qurulması, alimlərə, ziyalılara dövlət qayğısının artırılması istiqamətində böyük işlər gördü. Ciddi problemlərdən biri Azərbaycanda səmərəli dövlət idarəetmə sisteminin formalaşdırılmasından ibarət idi.

Müstəqilliyimizin ilk illərində dövlət idarəetmə sisteminin islahatlarına başlanılmamış, bu sahədə konkret proqramlar işlənilib hazırlanmamışdı. Nazirliklərin və digər mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının funksiyaları və praktiki olaraq yerinə yetirdikləri vəzifələr müasir dövlətin funksiya və vəzifələrinə uyğun gəlmirdi və formalaşmaqda olan bazar iqtisadiyyatının idarəetmə sisteminin tələblərinə cavab vermirdi. İqtisadi və sosial siyasətin həyata keçirilməsi zamanı ayrı-ayrı dövlət idarəetmə orqanları və təşkilatlarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi prosesi zəif idi.

Heydər Əliyev 1998—ci il dekabr ayının 29-da «Azərbaycan Respublikasında dövlət idarəetmə sistemində islahatlar aparılması üzrə dövlət komissiyasının yaradılması haqqında» fərman imzaladı ki, bu da səmərəli dövlət idarəetmə sisteminin formalaşdırılması istiqamətində aparılan islahatların başlanğıcını qoydu.

Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında komissiya dövlət idarəetmə sisteminin islahatlarının Konsepsiya layihəsini işləyib hazırladı. Bu konsepsiyada Azərbaycanın dövlət idarəetmə sisteminin müasir vəziyyəti təhlil olunaraq mövcud çatışmazlıqlar aşkara çıxarılmış və dörd istiqamət üzrə islahatların aparılma- vşinin zəruriliyi əsaslandırılmışdı (dövlət xərclərinin idarə' olunması sisteminin yenidən qurulması; audit sisteminin islahatı; dövlət idarəetmə sisteminin (inzibati dövlət qulluğu) islahatı; hüquq və məhkəmə sisteminin islahatı). Nazirlər Kabinetinin rolu və funksiyasının təkmilləşdirilməsi, dövlət müəssisələrinin və dövlət mülkiyyətinin idarə olunması, peşəkar dövlət qulluğunun formalaşdırılması məsələləri öz əksini tapmışdı.

Dövlət idarəetmə strukturunu təkmilləşdirmək, dövlət idarəetmə orqanları sistemini funksional prinsip üzrə formalaşdırmaq məqsədilə ölkə Prezidentinin fərmanı ilə bir sıra yeni nazirliklər formalaşdırılmış bu prinsiplərə cavab verməyən bəzi orqanlar ləğv olunmuşdu. İslahatların gedişində dövlət idarəetmə orqanlarının funksiya və strukturunun yeni vəzifələrə uyğunlaşdırılması həyata keçirilməyə başladı.

Azərbaycanda səriştəli və peşəkar dövlət qulluğu sisteminin formalaşdırılması da tələb olunurdu. Bu məqsədlə 21 iyul 2000-ci il tarixdə «Dövlət qulluğu haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul olundu. 2001-ci ilin sentyabr ayından qüvvəyə minən bu qanun dövlət idarəetmə orqanları sisteminin fəaliyyətinin məqsədyönlü və səmərəli şəkildə dəyişdirilməsi üçün hüquqi əsas yaratdı. Qanunun qəbul olunması ölkədə dövlət qulluğunun islahatları prosesinin əsasını təşkil edən meyar və prinsipləri müəyyənləşdirmiş, müxtəlif kateqoriyalı dövlət qulluqçuları arasında dəqiq vəzifə bölgüsünü və dövlət qulluqçularının öz funksiya və vəzifələrini yerinə yetirməsini təmin edən attestasiya və təsnifat sistemini yaratmışdır.

Ulu öndər Heydər Əliyevin dövlətçilik konsepsiyasının əsas istiqamətlərindən biri kadr siyasəti ilə bağlıdır. Heydər Əliyevin kadr siyasətində hər şeydən əvvəl, cəmiyyətin iqtisadi əsasını möhkəmləndirmək, ictimai münasibətləri sürətlə inkişaf etdirmək, cəmiyyət üzvlərinin tərbiyəsini təşkil etmək, vətəndaşların maddi və mədəni rifahını, hüquq və azadlıqlarını yaxşılaşdırmaq, adamların ictimai təhlükəsizliyini təmin etmək, beynəlxalq əlaqələri genişləndirmək, dövlət funksiyalarının realizə edilməsi kimi ən vacib və aktual məsələlər başlıca yer tutur. Heydər Əliyev Azərbaycan dövlətçiliyinin möhkəmləndirilməsində nəinki yüksək peşəkarlıq və zəka, həmçinin yüksək əxlaqi və mənəvi keyfiyyətləri, özünün vətənpərvərliyi və Vətənə hədsiz sədaqəti ilə seçilən kadrların hazırlanması və tərbiyə olunmasını prioritet məsələ kimi qarşıya qoyurdu.

Dövlət idarəetmə sisteminin islahatları çərçivəsində idarəetmənin demokratikləşdirilməsinin ən mühüm alətlərindən biri qeyri-mərkəzləşdirmə hesab olunur. Qeyri-mərkəzləşdirmə yolu ilə siyasi sistemin demokratikləşdirilməsi, dövlətin dayanıqlığının artırılması və hakimiyyətin bütün səviyyələrində idarəetmə potensialının təkmilləşdirilməsi və inkişafı baxımından yerli özünüidarəetmənin formalaşdırılması olduqca vacib əhəmiyyətə malikdir. Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında yerli özünüidarəetmənin hüquqi bazası formalaşdırıldı, 12 dekabr 1999-cu ildə ilk bələdiyyə seçkiləri keçirilərək 2700-ə yaxın bələdiyyə formalaşdırıldı.

Demokratik hüquqi dövlətin formalaşdırılması məhkəmə hakimiyyətinin gücləndirilməsi və onun həqiqi müstəqilliyinin təmin olunması ilə, ictimai həyatda məhkəmələrin rolunun artırılması ilə ayrılmaz surətdə bağlı idi.

Heydər Əliyevin dövlətçilik konsepsiyası əsasında yaradılmış müasir Azərbaycan dövləti müstəqillik yollarında bugünkü sivil dünyanın qanunlarına uyğun inkişaf edir və getdikcə möhkəmlənir. Üzümüzə açılmış yeni sivil dünyanın mütərəqqi idarəçilik üslubu, forma və metodları müntəzəm olaraq öyrənilir və yaradıcılıqla tətbiq olunur, tarixi təcrübəyə aslanmaqla yeni şəraitə uyğunlaşdırılan idarəçilik sistemimiz getdikcə zənginləşir, inkişaf edir. Ümummilli lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu dövlətçilik konsepsiyası cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən bu gün böyük peşəkarlıq, yeni təfəkkür və müasir yanaşma tərzilə uğurla davam və inkişaf etdirilir, dövrün zamanın ruhuna uyğun olaraq daha da təkmilləşdirilir. Dövlət idarəciliyində, dövlətə rəhbərlikdə peşəkarlığın, səmərəliliyin, səriştəliliyin əhəmiyyətini biz hazırda cənab Prezident İlham Əliyevin bugünkü çoxcəhətli və səmərəli fəaliyyətində aydın görürük.

3. Heydər Əliyevin dövlət idarəçilik irsi və onun hazırda uğurla davam etdirilməsi.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu dövlətçilik konsepsiyası bu gün cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən böyük peşəkarlıq və uğurla davam etdirilir. Dövlət idarəciliyində, dövlətə rəhbərlikdə peşəkarlığın, səmərəliliyin, səriştəliliyin əhəmiyyətini xalqımız cənab Prezident İlham Əliyevin bugünkü çoxcəhətli və səmərəli fəaliyyətində daha aydın görür. Hələ 2003-cü ilin 15 oktyabr seçkilərində xalqın mütləq əksəriyyətinin etimadını qazanaraq Azərbaycan Prezidenti seçilmiş cənab İlham Əliyev ulu öndərimizin müəyyənləşdirdiyi strateji inkişaf kursunu əzmlə davam etdirmiş, respublikamızı sosial-iqtisadi yüksəlişinə, demokratik nailiyyətlərinə görə bütün dünyada ön sıralara çıxarmışdır. Bu illər ərzində qazanılan böyük uğurlar Heydər Əliyev siyasi kursunun müəyyən etdiyi sülh, sabitlik, inkişaf və tərəqqi yolunun alternativsizliyini tam sübuta yetinmişdir. Bütün bunlar Azərbaycanın çağdaş tarixinə əlamətdar hadisələrdən biri kimi düşmüş 2008-ci ilin 15 oktyabr seçkilərində xalqın müdrik və dəyişməz seçimini əsaslandırmış, ölkə vətəndaşları növbəti dəfə Heydər Əliyev siyasi kursunun zəfərinə, təntənəsinə, Azərbaycan xalqını uğurlu sabaha, təminatlı gələcəyə aparan, hər bir fərdin maraq və mənafeyini özündə ehtiva edən çoxşaxəli siyasətə səs vermişlər. Bu siyasətin son beş ildə ölkəyə gətirdiyi dividendləri gündəlik həyatında hiss edən Azərbaycan vətəndaşları əzmkar, vətənpərvər fəaliyyəti ilə sınaqdan uğurla çıxmış, etimadı doğrultmuş siyasi liderin namizədliyini dəstəkləmişlər.

2003-cü ilin 31 oktyabrında Vətənə və xalqa sədaqət andı içərək səlahiyyətlərinin icrasına başlamış dövlət başçısı cənab İlham Əliyev ötən beş ildə respublikamızın iqtisadi inkişaf təmayüllərini dəqiq müəyyənləşdirməklə davamlı tərəqqini təmin etmiş, sosialyönümlü inkişaf strategiyasını həyata keçirmişdir.

Azərbaycan dövlətçiliyinin möhkəmləndirilməsi və inkişafı naminə misilsiz fəaliyyətində Prezident İlham Əliyev varislik, novatorluq və dinamizm prinsiplərinə

sadiqlıq nümayiş etdirir. Bütün bunlar əslində Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan tarixinə yeni missiya ilə qədəm qoyduğunu təsdiqləyir. Bu missiyanın fəlsəfəsi «Əsl siyasət konkret, real iş görməkdən ibarətdir» deyərək fəaliyyətə başlayan cənab İlham Əliyevin 2003-cü ildə söylədiyi «Mən hər bir Azərbaycan vətəndaşının Prezidenti olacağam, hər bir Azərbaycan vətəndaşının qayğı və problemlərinin həlli yolunda bütün bacarıq və qabiliyyətimi əsirgəməyəcəyəm» fikirləri ilə real məzmun kəsb etməyə başladı. Bu illər ərzində Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin əzmkarlıqla davam etdirdiyi çoxşaxəli islahatlar kursu respublika iqtisadiyyatında böyük uğurlara zəmin yaratmış, hər bir vətəndaşın həyatında nəzərəcarpacaq irəliləyişlərə səbəb olmuşdur. Heydər Əliyev siyasi kursunu qətiyyətlə davam etdirəcəyinə xalqda qəti əminlik yaratmış, əsas Ümummilli lider tərəfindən qoyulmuş sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasının ardıcıl şəkildə və yüksək dinamizmlə həyata keçirilməsinə əsaslı zəmin formalaşdırmışdır.

Dövlət başçısı respublikada sürətli sosial-iqtisadi inkişaf və tərəqqiyə, siyasi sabitliyə, vətəndaş sülhünə ciddi təminat yaratmış strateji siyasi kursu uğurla davam etdirərək hər bir azərbaycanlının Prezidenti olduğunu sübuta yetirmiş, verdiyi bütün vədləri gerçəkləşdirmişdir. O, respublikamızın inkişaf yönümünü dəqiq müəyyən-ləşdirməklə hər bir vətəndaşın maraq və mənafeyinin yüksək səviyyədə təminatına yönəlmiş səmərəli siyasət kursu həyata keçirmiş, Azərbaycanın beynəlxalq arenada nüfuz və mövqelərinin möhkəmləndirilməsinə çalışmışdır. "Biz xalqın xidmətçisiyik" - deyən Azərbaycan Prezidenti qısa müddətdə cəmiyyətin bütün gözləntilərini gerçəkləşdirməyə çalışmaqla, hər bir fərdin marağına cavab verən çevik və qətiyyətli qərarlar qəbul etmişdir.

2003-cü ildən başlayaraq Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanda yeni iqtisadi siyasət strategiyası həyata keçirilməyə başlamışdır. Dövlət başçısının prezidentlik fəaliyyətində verdiyi ilk fərmanlar da məhz sosial-iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsi tədbirləri və regionların sosial-iqtisadi inkişafı haqqında olmuşdur. Bu siyasətin reallaşdırılması nəticəsində demokratik, hüquqi dövlət və vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu yolu ilə inamla irəliləyən, Avroatlantik məkana inteqrasiya kursunu davam etdirən, qlobal enerji və kommunikasiya layihələrinin mərkəzinə çevrilən, ümumi daxili məhsulun artım dinamikasına görə dünyanın lider dövlətləri sırasında yer tutan müstəqil Azərbaycan bu gün bütövlükdə Avropa məkanının enerji təhlükəsizliyində aparıcı mövqeyə malikdir. Ulu öndər Heydər Əliyevin müəllifi olduğu yeni neft strategiyasının məntiqi nəticəsi olan Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinin, eləcə də Bakı- Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin istismara verilməsi, regionda çox böyük və tarixi əhəmiyyət kəsb edən Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu layihəsinin həyata keçirilməsi prosesinə başlanılması Azərbaycanın beynəlxalq münasibətlər sistemindəki mövqelərini daha da gücləndirmiş, onun xarici investisiyalar üçün açıq və cəlbedici dövlət imicinin formalaşmasını təmin etmişdir.

Dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin ölkədə siyasi barışıqın, vətəndaş həmrəyliyi və sülhünün təmin olunması, əksqütblü qüvvələr arasında etimad mühitinin formalaşdırılması istiqamətində atdığı addımlar onun ədalətli rəhbər obrazını şərtləndirən amillər sırasında xüsusi vurğulana bilər. Prezident İlham Əliyev yaxşı bilir ki, ölkənin inkişafının yeganə düzgün yolu demokratiyadır. Lakin

demokratiya davamlı və sərhədləri görünməyən prosesdir. Əgər demokratiya tarixi təkamül və mübarizə nəticəsində təbii olaraq reallaşmırsa, ona kənar təsirlər, modellər və diktələr hesabına siyasi rejimlər, ideologiyalar sınırsa, əldə olunan "uğurlar" da keçici mahiyyət daşıyır. Prezident İlham Əliyevin ötən illər ərzində yeritdiyi siyasət deməyə əsas verir ki, Azərbaycan öz inkişafının Qərb modelini müəyyənləşdirərək demokratiyaya doğru təkamül yolu ilə irəliləməyə üstünlük verir.

Bu illər ərzində ölkədə kadr siyasəti və dövlət idarəçiliyi məsələlərində Azərbaycanın bütün vətəndaşlarının iştirakının təmin edilməsi, müxalifətin sağlam, konstruktiv dialoqa dəvət olunması, əldə edilən iqtisadi nailiyyətlərdən hamının öz bacarıq, zəhmət və əqli imkanlarına görə bəhrələnməsi Prezident İlham Əliyevin milli həmrəyliyin möhkəmləndirilməsi istiqamətində atdığı addımlardandır.

Prezident İlham Əliyevin siyasətində insan amili parlaq şəkildə önə çıxmışdır. Cənab İlham Əliyev eynilə ulu öndər Heydər Əliyev kimi ən çətin, ekstremal situasiyalarda yüksək iradə və prinsipiallıq nümayiş etdirərək dövlətçiliyə yönəlmiş qəsdləri qətiyyətlə zərərsizləşdirsə də, liberal dəyərlərə, demokratik prinsiplərə, insan hüquq və azadlıqlarına sadiqliyini hər zaman qoruyub saxlamışdır. Dövlət başçısı Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafına paralel gedən demokratikləşmə proseslərini bir-birindən təcrid olunmuş şəkildə götürmədən hər iki xətti Azərbaycanın gələcək yüksəlişinin vahid istinad nöqtəsi kimi əsaslandırmışdır. Cənab İlham Əliyev hər zaman qətiyyətlə bildirir ki, əgər biz diqqətimizi yalnız iqtisadi məsələlərə yönəltsək, siyasi proseslər kənarda qalsa, demokratikləşmə getməsə ciddi uğur qazana bilmərik. Eyni zamanda, əgər iqtisadiyyat inkişaf etməsə demokratikləşmə prosesi də təhlükə altına düşər.

Milli dövlət quruculuğu prosesi sürətləndikcə, ictimai, hüquqi, psixoloji mühit dəyişdikcə, ölkəmizin dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyası dərinləşdikcə sosial-iqtisadi inkişaf prioritetləri də mahiyyət etibarilə dəyişir. Bu incə məqamları nəzərə alan cənab İlham Əliyevin əsas məqsədi kəmiyyət dəyişikliklərindən tədricən keyfiyyət dəyişikliklərinə keçidi təmin etməkdən, hər bir Azərbaycan vətəndaşı üçün bu iqtisadi uğurlardan bəhrələnmək imkanı yaratmaqdan ibarətdir. Dövlət başçısı məhz bu məqsədi əsas tutaraq regionların tarazlı və davamlı inkişafı, infrastrukturun inkişafı, yeni iş yerlərinin açılması, sosialyönümlü tədbirlərin genişləndirilməsi, bir sözlə vətəndaşların firavan yaşayışının təmin olunması üçün bütün zəruri tədbirləri həyata keçirmişdir. Cənab İlham Əliyev pragmatik siyasətçi olaraq Azərbaycan xalqının gələcəyini yalnız neft gəlirlərində, təbii sərvətlərin zənginliyində deyil, eyni zamanda, yüksək elm və təhsildə, müasir biliklərin, informasiya və kompüter texnologiyalarının geniş tətbiqində, insan kapitalının formalaşmasında görür. Azərbaycanda həyata keçirilən təhsil islahatlarının əsas məqsədi də məhz bu fundamental prinsiplərin sistemli surətdə reallaşdırılması, dünya təhsil sistemində inteqrasiyanın təmin edilməsidir. Ötən müddətdə elm və təhsilimizin üzləşdiyi problemlərin aradan qaldırılması məsələsi artıq həm də Azərbaycanın gələcək inkişaf modelinin əsasını formalaşdıran başlıca amil kimi gündəmə gətirilmiş, insan kapitalının formalaşmasına xidmət edən ümumtəhsil hərəkəti geniş vüsət almışdır. Dövlət başçısı elm və təhsilə qayğını, bu sahədə özünü göstərən bir sıra problemlərin həllini hökumət qarşısında mühüm vəzifələrdən biri kimi müəyyənləşdirmişdir.

Ölkədə əhalinin həyat səviyyəsini xarakterizə edən və gələcəyini təmin edən əsas göstəricilərdən biri də insanların sağlamlığı və səhiyyənin inkişafıdır. Prezident İlham Əliyev ölkədə səhiyyənin inkişafına, bu sahədə yeni texnologiyaların tətbiqinə xüsusi əhəmiyyət verir. 2005-ci ildən başlayaraq Azərbaycanın bütün regionlarında müasir standartlara uyğun diaqnostika mərkəzlərinin tikilməsi layihəsi həyata keçirilir.

Azərbaycanda təhsil, səhiyyə ilə yanaşı idmana da qayğı sürətlə artır. Ölkəmizin müxtəlif bölgələrində müasir idman kompleksləri tikilib istifadəyə verilir. Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın hər bir bölgəsində müasir tipli idman komplekslərinin tikiləcəyini elan etmişdir. İdmanın sürətli inkişafı, müasir idman infrastrukturunun yaradılması, idmançıların parlaq qələbələri beynəlxalq idman federasiyalarının da diqqətini cəlb edir və Azərbaycan ən mötəbər beynəlxalq yarışların keçirildiyi bir ölkəyə çevrilir.

Əsasını ümummilli lider Heydər Əliyevin qoyduğu Gənclər siyasəti bu gün Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilərək mahiyyət və keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoymuşdur.

Bu gün müstəqil dövlətimizin dünya birliyində tanınmasında Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın da gərgin əməyi xüsusi qeyd olunmalıdır. Ölkəmizin elm, təhsil, mədəniyyət, səhiyyə və digər vacib sahələrinin inkişafında, dünyada daha geniş şəkildə təbliğ olunmasında, tanınmasında Heydər Əliyev Fondunun, xüsusən Fondun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın yorulmaz fəaliyyəti xalq tərəfindən yüksək qiymətləndirilir.

Cənab İlham Əliyevin prezidentlik fəaliyyəti ərzində həllinə çalışdığı ən vacib məsələlərdən biri işğal altında olan torpaqlarımızı azad etmək və Ənnəistanın etnik təmizləmə siyasətinin hədəfi olmuş yurddaşlarımızın həyat səviyyəsini yaxşılaşdırmaq, yurd-yuvalarından didərgin salınmış insanları öz ata-baba torpaqlarına qaytarmaqdır. Başqa sözlə, möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin ən çox diqqətdə saxladığı məsələlərdən biri məhz qaçqın və məcburi köçkünlərin taleyidir. Cəmi bir neçə il ərzində qaçqın və məcburi köçkünlərin məskunlaşdığı çadır şəhərcikləri ləğv edilmiş, ölkə başçısı kimi məcburi köçkünlərə verdiyi vədi layiqincə yerinə yetirmiş, üstəlik 2004-cü ilin 1 iyul tarixli sərəncamı ilə «Qaçqınların və məcburi köçkünlərin yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılması və məşğulluğunun artırılması üzrə Dövlət Proqramı»nı təsdiq etmişdir. Bütövlükdə Prezident İlham Əliyev qaçqınların və məcburi köçkünlərin sosial müdafiəsi ilə bağlı hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə 23 fərman və sərəncam imzalamış, onların icrası ilə əlaqədar Nazirlər Kabinetinin 47 qərar və sərəncamı, Milli Məclis tərəfindən isə xüsusi qanun qəbul olunmuşdur. Dağlıq Qarabağ probleminin dinc yolla, beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri əsasında həllinə nail olmaq üçün bütün imkanlardan istifadə edən Prezident İlham Əliyev dəfələrlə bildirmişdir ki, hələlik sülh potensialı tükənməyibdir. Azərbaycanın işğal altında olan torpaqları sülh yolu ilə azad edilməsə, o zaman başqa vasitələrdən istifadə olunacaq. Elə bu məqsədlə də ölkəmizdə ordu quruculuğu prosesi sürətlə aparılır, hərbi büdcəyə ayrılan xərclər ildən-ilə artırılır.

Cənab İlham Əliyevin sosial məsuliyyət prinsipinə ciddiliklə riayət edərək fəaliyyəti ilə bağlı vaxtaşırı xalq qarşısında hesabat verməsi onun müstəqil dövlətçilik tariximizdə əsasın qoyğudu xoş əənənlərdən birinə çevrilmişdir. Nazirlər Kabinetinin halə 2003-cü il noyabrın 17-də keçirilmiş ilk iclasında xalqa layiqli xidməti hökumət üzvləri qarşısında əsas tələb, vəzifə kimi müəyyənləşdirən dövlət başçısının irəli sürdüyü bu prinsip hər zaman qüvvədədir. Cənab İlham Əliyev komandanın hər hansı üzvünün tutduğu vəzifəyə nə dərəcədə layiqliyini onun xalqa göstərdiyi xidmətlə müəyyənləşdirir. Nazirlər Kabinetinin hər rübdə müntəzəm olaraq keçirilən iclaslarında görülmüş işlər, qarşıda duran vəzifələr barədə ictimaiyyətə hərtərəfli, dolğun məlumat verilir.

Azərbaycan Respublikasında bu gün hüquqi dövlət və vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu prosesində dövlət qulluğunun təşkili tamamilə yeni prinsiplərə əsaslanır, dövlətlə vətəndaş arasında inam və etimad bərqərar olunur. Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən əsası qoyulan və bu gün Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilən dövlət qulluğu siyasəti qanunçuluq və hesabatlılıq, şəffaflıq və müsabiqə, bərabərlik və cavabdehlik prinsiplərinə əsaslanan dövlət idarəçiliyi sisteminin daha səmərəli inkişaf etdirilməsinə xidmət edir. Bu prinsiplər dövlət qurumlarının və bu qurumlarda çalışan dövlət qulluqçularının qərar və fəaliyyətlərinin normativ-hüquqi aktlara söykənməsini və bu barədə ictimaiyyətə ətraflı məlumat verilməsini, görülən işlərin nəticəsinin keyfiyyətə görə qiymətləndirilməsini, dövlət qulluğuna qəbulun şəffaflıq və müsabiqə əsasında aparılmasını, qulluq borcunun yerinə yetirilməsi zamanı dövlət qulluqçusunun və onun çalışdığı dövlət orqanının cavabdehlik daşmasını əhatə edir. Dövlət qulluğuna kadrların hazırlanmasına öz töhfəsini verən qurumlardan biri də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət idarəçilik Akademiyasıdır.

Bütün bunlar bir daha təsdiqləyir ki, Prezident İlham Əliyevin dövlətçilik təcrübəsində siyasi varislik əənənlərinin davamı, üstəlik mütərəqqi inkişaf meyllərinin gücləndirilməsi ideyası üstünlük təşkil edir. Üstünlüyü, obyektiv xarakteri və alternativsizliyi ulu öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətdə olduğu illər ərzində dəfələrlə öz təsdiqini tapmış bu siyasi kursun davamlılığının təmin olunması Azərbaycanın dövlətçilik əsaslarının daha da möhkəmləndirilməsinə, müstəqilliyimizin əbədiyyətinə, dövlətin hərtərəfli yüksəlişinə ən etibarlı təminatdır. Xalqın böyük etimadını qazanaraq növbəti dəfə Azərbaycan Prezidenti seçilmiş cənab İlham Əliyev respublikamızı dinamik iqtisadi inkişaf və yüksəlişə aparan strateji siyasi kursu inamla və böyük uğurla davam etdirir.